National Library of Israel
Doar Hayom - דאר היום, 01.04.1927, page 3

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

ואני הלא אמרתי לכם, רבותי, לא פעם ולא שתים כי אין חכמה ואין תבונה כנגד — נ י מ ט ר י א !

והא ראיה: הנה ברגע זה מקישין בטליפון שלי, מה יש? בעל־הלוחות שלי בדק ומצא כי ראג'יב (הראים שלנו) בנימטריא: ק ו ל ה י ה ו ד י ם (צ'ות אל־יאהוד בלע"ז) וקול ישראל בקול שדי—מן אללאה!

ואם נכנסה בכם חלילה רוח מינות, תלמידי החביבים ואין אתם מאמינים עדיין בנימטריאות ובנוטריקון, אספר לכם מעשה שהיה—לא בדותא חלילה ולא כפורי־בדים אלא עובדא ממש, אחת מגבורותיו של אוסישקין באודיסא, — מעשה נאה ששמעתי מפי חסידיו הגדולים.

זה היה עוד לפני המלחמה — לפני עשרים שנה בערך—והיו ימי בהירות באודיסא לדומה הממלכתית של ניקולאי. ובימים ההם שררה ברוסיה השטה הכפולה של הבחירות, וכל יורדי „דומה" היו נבחרים לא ע"י העם אלא ע"י הבורדים, כמו בימי הדוד ישמעאל שלנו לקושטא. וליהודים באודיסא היו אחד־עשר בורדים ושני מועמדים: אחד קדים, הפשני גמור ונות לבריות וביחוד לסוחרים היהודים גם נואם גדול וכפורסם וחביב לקהל הגדול (פרגמנט היה שמו), אבל — מ ו מ ר, והשני היה סוציאל־דמוקרט ושמאלי קיצוני, שהטיף למסים ולארנוניות על הבורגנים ימ"ש כלומר על הסוחרים היהודים, הכל כמו באור דיסה הקטנה שלנו בתל־אביב. נחלקו הדעות בין הבורדים, חצים להאי־גיסא וחצים לאידך־גיסא והמכריע ביניהם היה א. ל. לוינסקי, שהיה אז מנהל הכרמל־המזרחי באודיסא.

ולא ידע ר' קרוב מי לקרב ומי לרחק, מה עשה?—הלך אצל אוסישקין ושאל בעצתו. וענה לו אוסישקין בטון האוטוריטיבי שלו:

„הסוציאל־דמוקרט הוא בודאי אסון בשבילנו, אבל הקדש המומר והמשומד הוא הדפה לנו. מוטב שיקרה לנו אסון ולא תהא לנו חרפה לאומית!"

מסתמא הבינותם, רבותי, למה ירמזון מלי ומהי כוונתי של כל המעשה הזה?— איני יודע מה יהיה לנו ראגיב בעתיד, אבל הרשימה החוסיניית—ואפילו בלשון־הקדש שלנו! — היא בודאי חרפה לאומית, והמאורעות בשנת 1920 וכל עברם של ר' משה קזימא ועדתו הלא יוכיחו למדי!... איך היתה אומרת חותנתי?—: „מוטב שיהא הכאב בלב ולא הכלימה בפנים".

ואולי דבר יגונב כי גם באספת הדיפלומטים שלנו בדבר המו"מ עם שני הצדדים מבני־דודנו היו אחד עשר חברים. תשעה מהם יצאו בקטרוג גדול כנגד הראים ולסוף כשהגיעה שעת ההצבעה היו ש ב ע ה בעדו וארבעה נמנעו מהצבעה, וכל כך למה?—לא מאהבת מרדכי אלא משנאת המן...

ובשעה שהגיעו אלי הכרוזים העברים של הנאשיבים והחוסיינים וגלו סודות מן החדר זה על זה, זכרתי את ה„רבונו־של־עולם" אשר בברכת הכהנים: חלום חלמתי ואיני יודע מה הוא. יהי רצון מלפניך שיהיו על חלומותי עלי ועל כל ישראל לטובה. בין שחלמתי על עצמי ובין שחלמתי על אחרים ובין שחלמו אחרים עלי... ומקשין העולם: מפני מה לא נזכר בתפילה זו גם מה שחלמו אחרים על אחרים?—והתירוץ הוא: מה שחלמו אחרים על אחרים—על ראשם יחול, ולי אין הדבר נוגע והם ביניהם לבין עצמם מסתמא ימצאו פתרון לכל אלה החלומות הרעים.

ואולם, יקירי, חוששני שאם נקיים הפעם את הפסוק „אשרי יושבי ביתך" ביום הקלפי שלהם—יחולו הה־לומות הרעים של החוסיינים על ראש ישראל... אמנם, אשתו של און בן־פלת חכמה גדולה היתה, שאמרה לבעלה בשעת המחלקת הידועה במר־בר: אם קרח הרב אתה תלמיד ואם משה הרב אתה תלמיד—ואולם אם משה קזימא יהיה חלילה הרב גם בבלדיה—אוי לתלמידיו!...

ואי"ח בשבוע הבעל"ט, יתקיימו בנו דברי חוזינו ונביאינו אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגויים בכנף איש יהודי, מי בשולי קפוטתו ומי בשתי פאותיו לאמר: יאללאה, נלכה אל המגרש הרוסי אל הקלפי שלהם. ולא עוד אלא ששני הצדדים, נקוביי ראשית הגויים, יקרעו את עצ־מם" ממש בשביל „חתיכת יהודי" וידברו אליו בלשון הרשמית העברית והביאו הנאשיבים את כל אהב"י בצבים ובברברות, כדברי הנביא, ובמ־כוניות ל ב נ ו ת אל הקלפי, כא־שר יביאו בני ישראל את המנחה ואת המסים הכבדים אל הבלדיה... בקצור, הגויים שלנו יחזרו ממש על הפחתים, ובלבד שיתנו להם נדבה—איזה איש יהודי בוחר. יבטיחו לו כל מיני זכיות ו„עולם־הבא", וגם הרים וגבעות (שם מחוץ לעיר אצל הכפר „בירה" בידוע.)

ובלבד שירחם ישראל עליהם וילך עמם אל הקלפי לזרק בשבילם...

ושמעתי כי חלוצי המזרח שלנו ירוצו כאחשתרנים ממש ביום הבחי־רות אם יתן להם פתשגן ה כ ת ב כתוב וחתום בגושפנקא־דרג'יבתא, שהכל יהיה „ליהודים"—אבל מכאן אזהרה לדיפלומטים המומחים שלנו שישגיחו היטב על התאריך של הכתב ולא יהא חתום חלילה היום בעש"ק, כלומר בראשון לאפריל...

ורואה אני, רבותי, בחוש־הראות ובפעל ממש כי העסק הכי מצוין עכ־שיו בא"י הוא לא בפרדסים ולא בגפ־חורים ואפילו לא במשרה גבוהה במלון־ייז (ביחוד עכשיו לפני בוא המשלחת הידועה !), אלא דוקא ב—ק ר נ ב ל, ואגדתי בת"א יוכיח!

כי תעברו ברחוב הרצל למיל הפסז' פנוק, שם במקום הבנק האמ־ריקאי־הפלשתינאי ז"ל, וראיתם בזמן האחרון משרד חדש, משרד גדול ועליו שלט מזהיר באותיות נוצצות · מ ש ר ד ל מ ב ל י פ ו ר י ם

ומשנכנס אדר מרבין לקביע שם את כל נערה בתולה (לאו דוקא!) טובת־מראה ונתון תמרוקיהן ומלבו־שיהן ומסקותיהן להכינן ל„בחירות" ביום פורים, והשתא—כן אומרים בעלי חשבונות—הרויח העסק הזה על חלקו קרוב לחמש מאות לירות טבין ותקילין.

ועצתי אמונה למשלחת המסח־רית מאמריקה וביחוד לנשואה הנכבדה, שלא יפנו הלילה לפיסטר דיזנגוף ול־חבריו ולא ישעו לדברי הבל של שאר המיסטרים עורכי הפגישות והבנקטים לכבודם בכל מקום, וביחוד אל יתנו שיקים גדולים (כפי ששמעתי ממקור נאמן!) לנטיעת פרדסים בא"י, כי אם ישמעו דוקא לעצתו של ר' עזמות :

אם רוצים אתם, רבותי, בפרנסה טובה ובריוח גדול לאחינו בא"י, בלא הוקעת קפיטל ובלא טרחה יתרה וגם טובת־הנאה מן הצד, בקצור עסק שהוא קרוב לשכר ותחוק מהפסד תע־שו במעשה קרן־הקימת, דהיינו : שותפות עם הקרנבל, ואל תקרא קרנבל אלא קרן־בל חצי־שלי וחצי־שלך, ובטוחים אתם שישאר לכם עוד כדי לנסע אח"כ לפרין לתשעה חדשים בשנה כדי „להשתלם", וכל זה רק מעונת־פורים ושושן־פורים...

הסיסמא שלנו היא איפוא, ללמד את בני יהודה לרבות את הבנות לא קשת ולא פרדס—אלא— ר ק ו ד י ם, זהו עסק־זהב, שאפילו פתח־תקוה בפרדסיה וראשון־לציון הנה הגם בחשמלה ובראי־נע החדש שלה — תוכלנה לקנא בו.

ואיך אמר פעם מנהיגנו הגדול? —אם תרצו, רבותי, אין זו אגדה אלא—אגדתי !...

ולא לחנם התאוננה התופרת המו־דיסטית מת"א לפני חבריותיה בחתונה החברונית הגדולה בעירנו כ עדיין לא שלמו לה בער שמלות התלבשות של פורים תרפ"ו—דאשתק...

ומספרים לי כי מטרוניתא אחת מגדולי־הדור בת"א, אינה חיה כנראה בקפת־הסיעוד, פנתה לתופרת דנן להז־מין תלבשת עשירה לכבוד פורים. התופרת דחתה את הצעתה של אותה מטרוניתא והצהירה לה כי לצערה הגדול לא תוכל לקבל את הזמנתה, מפני שעליה להכין עד פסח ש מ ו נ י ם (מלבושי־ערב) לנשי ה מ ו ש נ ו ת...

ותלמידי החשוב מת"א מספר לי בלחש, כי ועד הצדקה בת"א פנה לקיש בדרישה לתת אלף פונט לקמחא דפסחא, מהמת כי ששים למאה הם זקוקים השתא ללחם־עוני... והוא ענה להם בקצור: שהגברות העדינות בת"א תמכרנה את מלבושי פורים שלהן ויספיק לקמחא־דפסחא לעניי עירן...

ושוב מספרים לי מעשה אופיני קטן, שהיה בנשף האחרון של עולי פולניה בת"א:

גברת אחת הרמה לטובת ההנ־רלה של הנשף אה—בלבה הקטן, ומו־בן מאליו כי היא עצמה זכתה בבלב זה, „טוטו" נחמד וקטן, מחמת שהו־סיפה על מחירו לטובת הנשף, נוסח אמריקה.

כשקבלה חזרה את כלבה עלתה על הבמה, גפפה, חבקה ונשקה לו בקהל־רב ומרב התפעלות צעקה משמ־חה: „הוי, כלבי הטוב, כלבי הנחמד!" וכל הקהל מחא כף מרב שמחה וגדולה.

ועריין אומרים ומתאוננים אצל־נו, כי יש דאגות וצרות לאנשי תל־אביב !...

ולא לחנם שואלים כלם מאתי— כאלו אני אשם וחייב בדבר ומחויב לתרץ את כל קושיות שלהם—ומשים קושיא חמורה זו:

— „סטייטש!"—הם טוענים ואומ־רים—בשעת מ ש ב ר כ"כ קשה בארץ לשמחה מה זו עושה? אנחנו עם של קבצנים, דלפונים ומחוסרי־עבודה — מהיכן בא לנו פתאום הבולמוס של „עולם־הזה"?, שתקף את כלנו בפורים זה? מילא, פורים—שאני, אבל אחרי פורים, מה כל הנשפים והחילולא והינגא של „המנורה" ואגודת המהנ־דסים והאדריכלים? מאין עבר עלינו פתאום הרוח החדש של בתהוללות?

זוהי „קושיית־העולם" עכשיו. והעולם כידוע אינו מיטוגע ומסתמא יודע הוא מה שהוא מדבר והתשובה על הקושיא זו היא, לדעתו, „חולי־קבצן!". זוהי אחת מתוצאות הריאק־ציה של עכשיו, אחד מסתרי הטבע, מעין „סיעתא דשמיא", להטרידנו מעט מדאגותינו. אגב, מודיעים לי כי אי"ה בחג הפסח יערכו בירושלם מין חגיגה חדשה במינה, שלא היתה כמוה בעירנו, חגיגת „עולי־רגל", בחמון וב־סך, שבה ישתתפו כמה מאות משחקים ומשתקות בבחינת „חדש ימינו כקדם" והמנצח על החגיגות יהיה, כמובן, גספיין קונן ה' כהן בלע"ז), שהראה את גבורתו ומעשי ידיו להתפאר ב„קרנבל" של בית־העם ב„אליאנס".

ובינתים נזכה אי"ה בשבוע הבעל"ט לראות את „הדייגים" לא על הוף ים כנרת ולא בים התיכון אלא דוקא ביבשה על במת התיאטרון „ציון", ולא הדייגים מסלוניקי חלילה אלא מתל־אביב יושבי „אהל" של הפועלים...

ומכיון שהזכרנו את בית־העם— נימא בה מילתא.

ישראל נתבע לעגל ונותן, נתבע למשכן ו א י נ ו נותן. והא ראיה: רוזנבלד זה המיליונר מאמריקה נדב עכשיו ח צ י מ י ל י ו ן ד ו ל ר — נשמתי נעצרת למקרא הסכום הזה ! — לבנין בית־העד באמריקה, דמתקרי בלשונם : Convention Hall

ולפני המלחמה הבטיח אותו רוזנבלד עשרים וחמשה אלף דולר עלובים לבית־העם בירושלם, בשעת חדוה ועריכת פגישה נחררה ונלהבה לכבודו ועד כה—לא נתן...

כנראה, שהכנסות „הקרנבל" של בפורים זה לא תספקנה לבנין בית־העם בעירנו ואפילו לא לסייד את הקירות הטחובים והמלוכלכים של בית־העם הנוכחי...

* *

ארהכי וחכי, היה „שמח" שם בישיבת מאה־שערים בשבוע זה לכבוד חצי־היובל של „המזרחי".

בשעת החגיגה, נתפרצו ה„שק־צים" של ה„אגודיסטין" לתוך אולם הישיבה ולקו המאורות בבחינת „וימוש חושך". וכיון התחיל טקס הנ־שף לפי התכנית: מנות־לחי, תלישה גדולה של פאות וקריעת פאות, נק־רעו קפוטות ונזרקו פמוטים בראשי עם קדש, נשברו „סמנדרים" והקולות הגיעו עד לשמים ועד ל„נוקטה" של המשטרה, וכשהגיעו השוטרים והדליקו את הנרות והתחילו להפריד בין הדבקים והנה לאור המנורה השכו עיניהם ממש: ראו כי אין כלל „אגודיסטין" בישיבה, אלא שבהשך־מצרים הכו המזרחיים זא"ז מכה רבה ונמצא — יוסי מכה את יוסי...

* *

ובכ"ז, ראו כמה גדול כחה של אחדות אצל אחב"י!

בשעה שהמזרחיים מכים זא"ז בלא־יודעים ובני־דודנו, להבדיל, מת־נגחים במלחמת הבחירות ועבדין קרבותא זה לזה עד שהרשות פרסמה כרוז־אזהרה לד"א בשבוע של הקלפי בעירנו, בשעה זו עמדו ה„אגו־דיסטין" וכרתו ברית עם הציונים לטובת הכלל.

ואגב, מספרים לי „נסים ונפל־אות" על הנסיעה ההיסתורית של היהודים, שליחי־צבור של ישראל, ביום פורים אל בן־טוב איש. הרב האגודיסטי, חשש כנראה לעבר עם ה„דייטשען" במכונית אחת במאה־שערים מפני ע'נא־בישא של בתי־אונגרן, מה עשה?—לקח עגלה לעצמו ונסע בגפו לבית הממשלה שעל יד שער־שכם. כשבאו שלשת החברים במכוניתם מצאו את הרב, כשהוא עו־מד בפרוזדור ומחכה לבואם. באולם ההמתנה לא היו כבאות ושליחי עמק ישראל עמדו שעה ארוכה על רגליהם וחכו לראיון עם הפריץ הגדול מבני עמנו. נתכעס הרב ואמר לחברו: אכן, זהו סקנדל באמת, שאצל פקיד גבוה משלנו בממשלה לא יהיו כסאות בחדר ההמתנה לנכבדים, ויהודי כר' דויד, נשיא הועד הלאומי יעמוד על רגליו שעה שלמה. זה עלבון לאומי !...

ומכיון שנתפס הרב ל„סטרא־אחרא" שוב לא הרפה ממנו. כשיצאה המשלחת ממשרדו של מזכיר המשפ־טים, לא מצא הרב את עגלתו והזמינו אותו חבריו לבוא עמם במכונית. מתחילה לא רצה ואולם אין מסרבין לגדולין וביחוד לנשיא ה ו ע ד ה ל א ו מ י שלנו, ובאין ברירה ישב עמם: בן־צבי השמאלי מימין, הרב הימיני משמאל והנשיא באמצע והחבר הספרדי הצעיר — על יד הנהג... שכה, כנראה, הנהג, כי יום פורים היה וחשב אותו לשמחת־תורה וע"כ עשה הקפות עם הנוסעים הציר־נים והרב האגודיסטי ביניהם בכל העיר ובכל הרחובות של מאה־שערים עד בואר לבתי מחסה של ר' חיים. הרב המסכן נסה לכסות את פניו בשטוי־תו ואולם ללא הועיל, כי נתקיים בו הפסוק · „בכה יעשה!"...

* *

וכמו להכעיס—רבו הקופצים על הספר הלטיני של בן־אב"י ביחוד מבין „הגויים" ועמי־הארצות שלנו ולא תועיל, כנראה, ההחלטה מצד ידוע ל„השתיק" את הספר הזה כדי להמיתו...

אורבא ! בזמן האחרון קבלתי הזמנה לנשף חדש בת"א, כרטים הו־מנה בעבריה ובאותיות לטיניות וזו לשונו:

Sismath Haneschef
"Tel-awiv bischnat 2050"
Lichwod Rabbi Azmaveth
Adar Tarpaz

ובלשון בני־אדם ז"א :

סיסמת הנשף : ת ל־א ב י ב ב ש נ ת א ל פ י ם.

לכבוד רבי עזמות—אדר תרפ"ז.

ועל החתום ג"כ בלטינית : אגודת האינג'נירים והארכיטקטים בא"י.

והואיל ואנו עוסקים בשפת לאטיין—מצות לספר את המעשה של זבוטינסקי.

כשאך הגיעה לורשוי הבשורה המרגינה מעל הרי יהודה והמדור התחתון של ר' עזמות ע"א ספרו של בן־אב"י נזכר זבוטינסקי, שגם הוא נפל פעם על המצאה גאונית שכזו והצהיר לכל העתונאים בורשוי, שהרי־הו מתכונן להוציא בקרוב בימינו את המחזה העברי שלו „שמשון" באותיות לטיניות. ואת הבשורה הטובה הזו מהר להודיע גם לגברת אמריקנית חשר־בה מאד המצאת כעת בארצנו. מובן מאליו, שאת מכתבו אליה כתב בעב־רית, אבל באותיות לטיניות ופתח בזו הלשון:

„היות, שאני יודע שקשה לגברתי לקרא עברית באותיות מרובעות, ע"כ אני כותב לה באותיות לטיניות"...

ועל זה ענתה האשה החכמה אף היא בזו הלשון :

„היות ואני חוששת, שכבודו אינו יודע די אנגלית, ע"כ אני כותבת לו את מכתבי זה ה א נ ג ל י באותיות עבריות ...

ואם לא תגידו בגת ובחוד בחו־צות בית הכרם, אגלה לכם בלחישה סוד קטן מן המערכת—המכסה אני מכם, תלמידי היקרים?—

כשאך הופיע ספרו של בן־אב"י בלטינית הופיע בבקר לא־עבות אחד למערכת שלנו, נחשו מי?—אחד מזק־ני המורים, מבני־הזמזומים אשר „על הפה", ושפך את כל חמתו על המחבר, משך בכתפיו, בדרכו, והריק את כל אוצר־מליו הידוע כנגד ה„בגידה הלל־אומית" וכו'.

לא היו ימים מועטים, והמורה־הזקן שלנו הופיע שוב במערכת וכשלא מצא את בן־אבי השאיר לו פתקא בחתימתו ובה כתוב לאמר. שבשביל המאמר „יחי עבדול־חמיד !" שכבה כל חמתו ובא ללחץ בחזקה את ידו ה י מ נ י ת של בן־אבי, זו שהיא כותבת מימין לשמאל ולא להיפך...

* *

חפצתי ל„עוף" עמכם קצת, תל־מידי הרוחניים, באוירון זה אשר „בירושלם־של־מעלה", כי טוב ומועיל לפעמים לאדם מישראל לעזב את מקומו כאן עלי אדמות, להתרומם קצת מעל ענינינו הפעוטים ולעוף במרחב כמו שאומרים הצרפתים a vol D'oiseau (מעוף־הצפור), ולראות מרחוק איזו פנים יש לירושלם־של־מטה, שהרי א"י שלנו היא כ"כ יפה ונהדרה מרחוק וכ"כ קדושה — מגבוה...

חפצתי, לכתפ"ה, לעוף באוירון בעכסן אמריקאי שלנו, שעף ממצרים לירושלם, ומעכשיו לא יקרא עוד שמו בישראל: אונטר־מאיר אלא א ו ב־ר־מ א י ר... ואפשר, שעפיפה זו היא ס מ ל למגדלים הפורחים באויר, שבונים לנו עכשיו באמריקה של מר־של־וויצמן (לא שמואל!...).

* * *

ועכשיו, שעלתה גרמניה לגדולה ושטרזמן שלה זכה להיות נשיא „הועד־הלאומי" של הגויים בחו"ל ומ־דבר בלשון עמו כלומר: „דייטש" במותב כל שרי־המלוכה וגדולי אומות העולם—מוטב שנניח את האוירונים והענינים האוירים והלטיניים שלנו, ואני אספר לכם בסוף־פסוק מעשה ג ר מ נ י קטן, מעשה שהיה בעירנו בזמן האחרון. והרי ידוע לכל, כי אין ר' עזמות מספר אלא מעשים שהיו ורק תמימים והדיוטות שואלים אח"כ: „זה א—מ—ת ?"

צעירה אחת — שמא לא נפקא־מיניה בשבילנו—הלכה בזמן האחרון לקיים מצות בקור חולים לקרובתה מהמושבות השוכבת בבית החולים לנתוחים הגרמני היהודי בעירנו, והי־כיאה עמה בקבוק אורדי־קולון (מי־בושם) מהפירמה הפרוזיות הידועה ומהמין המובחר „פלוראמי", ובקטה מאת אחות הרחמניה למסר את הבק־בוק לחולה.

— „וואס" ? !" — נזעקה האחות הגרמניה מבנות ישראל כאלו נשכח עקרב, בראותה את הבקבוק הקטן — זה לא טוב, קוואטש!"

חשבה הצעירה כי האחות הרח־מניה מתנגדת לאודי־קולון זה שאינו מתוצרת־הארץ והתחילה מתנצלת לפניה.

—כאן לא מצאתי „פרפום" שבזה, החולה אוהבת כ"כ את ריחו...

— „לא!"—ענתה האחות הרחמניה בלי רחמים—לא „הערר דיקטור" ולא היא תרשה להכנים „פרפום" צ ר־פ ת י לבית החולים „הגרמני" שלהם.

הצעירה הלכה כלעטת שבאה, ואולם כרגע הפכה את פניה אל „האי־חות ה„יונקרית" שלנו ובקשה מאתה למסר לחולה במקום הבקבוק „הצר־פתי", דרישת־שלום חמה מאת ה„קייזער ווילהלם"...

עזמות